

Jerzy Gwizdała

Uniwersytet Gdański

UNIA EUROPEJSKA W FINANSOWANIU ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU W POLSCE

1. Wstęp

Wzrost gospodarczy oraz rozwój cywilizacyjny prowadzą do degradacji środowiska naturalnego. Degradacja środowiska spowodowała bardzo duże straty ekologiczne i wówczas przestano lekceważyć powstałe problemy. Państwa na świecie zaczęły zwracać uwagę na stan środowiska i coraz częściej wyrażały konieczność rozpoczęcia aktywnej działalności w celu niwelowania narastających zagrożeń. Uświadomiono sobie, że aby ratować środowisko naturalne, należy podjąć współpracę międzynarodową, ponieważ problem ekologiczny stał się problemem globalnym. Pierwszy raz o problemach zrównoważonego rozwoju zaczęto dyskutować na płaszczyźnie międzynarodowej w Sztokholmie w 1972 r. w ramach konferencji ONZ.

Koncepcja zrównoważonego rozwoju (ekorozwoju) zakłada, że wzrost gospodarczy państw powinien być prowadzony w sposób harmonijny z naturalnymi uwarunkowaniami przyrodniczymi. Idea ekorozwoju nałożyła na państwa obowiązek zmiany dotychczasowych strategii rozwoju gospodarczego świata.

Nadmierna eksploatacja zasobów naturalnych Ziemi oraz coraz bardziej konsumpcyjny styl życia mogą doprowadzić do stanu, w którym przyszłe pokolenia nie będą miały warunków do życia. Wysoko rozwinięte państwa szybciej niż Polska zaczęły zdawać sobie sprawę z płynących zagrożeń środowiskowych. Dostosowanie się do idei zrównoważonego rozwoju będzie wymagało w Polsce dużych nakładów pracy, środków finansowych oraz odpowiedniej świadomości i proekologicznej polityki państwa. Wdrożenie projektów proekologicznych w państwie zależy również od poczucia współodpowiedzialności za środowisko oraz zaangażowania wszystkich obywateli.

Pod koniec XX wieku Polska rozpoczęła aktywne działania w celu zniwelowania opóźnień cywilizacyjnych w stosunku do Europy Zachodniej. Po wejściu do Wspólnoty Europejskiej Polska uzyskała liczne możliwości pozyskiwania środ-

ków finansowych na realizację zadań prowadzących do zrównoważonego rozwoju. Wcześniej, przed akcesją, Polska w okresie dostosowywania się do wymogów standardów europejskich mogła korzystać z licznych funduszy przedakcesyjnych.

Głównym celem artykułu jest zidentyfikowanie i przedstawienie obecnych możliwości finansowania ekorozwoju w Polsce, po wejściu do Unii Europejskiej. Ośmielam się postawić tezę, że pomimo wielu uregulowań prawnych ze strony UE oraz kraju, jak również zachodzących zmian środowiskowo-infrastrukturalnych, nadal można odnieść wrażenie, że świadomość społeczeństwa polskiego związana ze stanem środowiska w kraju i na świecie jest bardzo niska.

2. Europejskie fundusze strukturalne w Polsce

Fundusze strukturalne są w zjednoczonej Europie podstawowymi instrumentami polityki strukturalnej, których celem jest wspieranie restrukturyzacji i modernizacji systemów gospodarczych krajów członkowskich UE. Przede wszystkim chodzi o zmniejszenie dysproporcji pomiędzy poziomem rozwoju poszczególnych regionów.

Istnieją cztery fundusze strukturalne:

- Europejski Fundusz Społeczny (EFS),
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR),
- Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOiGR),
- Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa (EIOR).

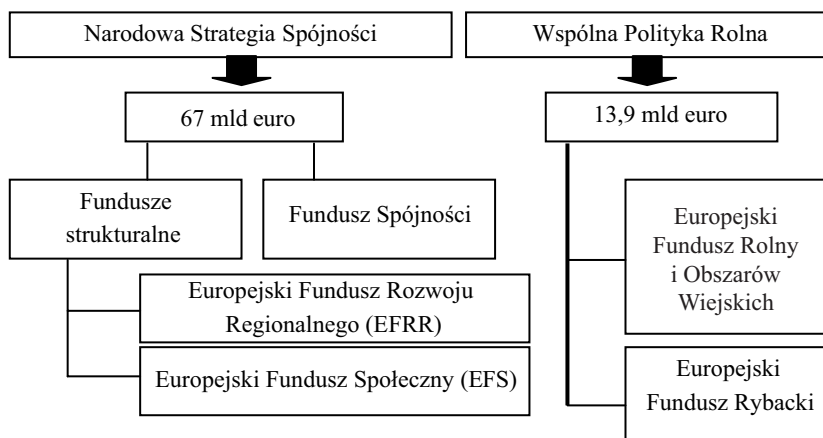
Ponadto istnieje Fundusz Spójności (FS), który nie należy do funduszy strukturalnych, ale jest instrumentem polityki strukturalnej Unii Europejskiej.

Aby państwa członkowskie UE mogły korzystać ze środków funduszy strukturalnych, konieczne było przygotowanie wielu dokumentów. Pierwszy z nich to Narodowy Plan Rozwoju (NPR) na lata 2004-2006 oraz na lata 2007-2013. Opierając się na NPR, przygotowano dokument Podstawy Wsparcia Wspólnoty (PWW), który zawiera m.in. strategię wykorzystania funduszy w Polsce. PWW są wdrażane za pomocą programów operacyjnych. W celu realizacji zadań postawionych przed Polską przez UE opracowano pięć sektorowych programów operacyjnych (SPO):

- SPO Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (SPO WKP);
- SPO Rozwoju Zasobów Ludzkich (SPO RZL);
- SPO Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich (SPO Rol.);
- SPO Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb (SPO Ryby);
- SPO Transport;

ponadto opracowano:

- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR);
- Strategię Wykorzystania Funduszu Spójności;
- Program Operacyjny Pomoc Techniczna.

Rys. 1. Fundusze UE 2007-2013

Źródło: opracowanie własne.

Unia Europejska zdecydowała o przyspieszeniu prac nad kształtem poszczególnych systemów politycznych w nowym okresie programowania. Dyskusję na ten temat rozpoczęto już w styczniu 2001 r., gdy w drugim raporcie kohezyjnym postawiono dziesięć pytań na temat przyszłej polityki spójności. Ważnymi etapami dyskusji były dwa fora kohezyjne, jakie odbyły się w Brukseli w maju 2001 r. oraz w maju 2002 r. Propozycje kształtu przyszłej praktyki strukturalnej w latach 2007-2013 zostały przedstawione w trzecim raporcie kohezyjnym, jaki ukazał się w lutym 2004 r. Komisja przedstawiła pierwsze propozycje regulacji prawnych, które mają obowiązywać w kolejnym okresie programowania i rozwoju funduszy strukturalnych na lata 2007-2013 (w tym dla Polski). Horyzont czasowy Narodowego Planu Rozwoju Polski jest zgodny z wieloletnim programowaniem polityki budżetu w UE. Fundusze europejskie są wydawane zgodnie z regułą n+2, co oznacza, że zobowiązania UE, chociaż dotyczą lat 2007-2013, będą mogły być regulowane w latach 2007-2015. Struktura przygotowanych w ramach NPR środków jest następująca: 51,8% to fundusze unijne, 17,3% obligatoryjne polskie (publiczne) współfinansowanie, 19,7% obligatoryjne prywatne współfinansowanie, a jedynie 11,2% to przedsięwzięcia finansowane wyłącznie ze środków polskich. Poziom możliwych do zaangażowania w latach 2007-2013 środków sektora prywatnego został w projekcie wstępnym NPR niewątpliwie przeszacowany.

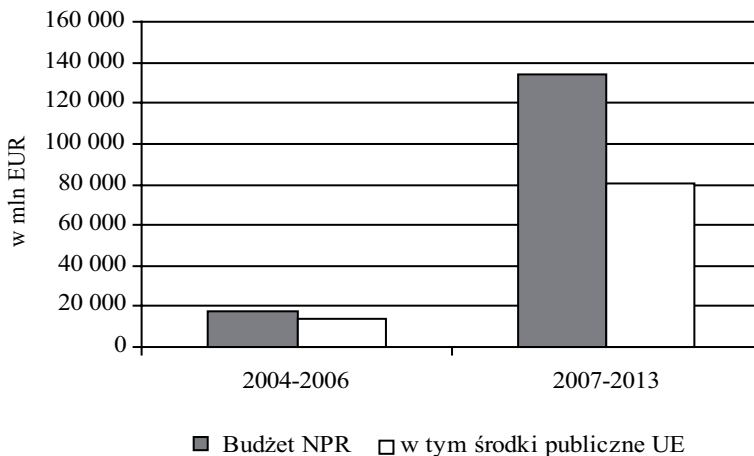
Siedem programów operacyjnych oraz Strategię Wykorzystania Funduszu Spójności, które funkcjonowały w ramach NPR 2004-2006, zastąpiło w okresie 2007-2013 aż 40 programów operacyjnych. Nastąpiło istotne rozproszenie struktury zarządzania oraz rozbudowa struktur administracyjnych. Przyjęty podział nie przekłada się w sposób czytelny i precyzyjny na osiąganie założonych ogólnych celów NPR. Odzwierciedla natomiast sektorowe podejście do zarządzania rozwo-

jem społeczno-gospodarczym kraju, co wskazuje na kontynuację dotychczasowych tendencji nieskoordynowanych, samodzielnych działań poszczególnych ministerstw i konkurowania o środki finansowe podczas planowania wydatków państwa. Liczba sektorowych programów operacyjnych powinna wynikać z dwóch przesłanek:

- każdy sektorowy program operacyjny musi być związany z realizacją konkretnego priorytetu lub celu NPR 2007-2013, a jego struktura powinna być podporządkowana osiągnięciu zamierzonych rezultatów określonych przez realizowany priorytet i cel NPR-u;
- programy operacyjne powinny być budowane w taki sposób, aby możliwe było ich sprawne, efektywne i transparentne zarządzanie, monitorowanie i mierzenie wskaźników rezultatów. Ważnym parametrem technicznym może być liczba projektów i budżet programu.

Celami strategicznymi NPR na najbliższe lata są:

- utrzymanie gospodarki na ścieżce wysokiego wzrostu gospodarczego;
- wzmacnianie konkurencyjności przedsiębiorstw i regionów oraz wzrost zatrudnienia;
- podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Rys. 2. Narodowy Plan Rozwoju – porównanie

Źródło: opracowanie własne.

Polska w NPR 2007-2013 założyła zwiększenie roli samorządów wojewódzkich w kreowaniu i realizacji polityki regionalnej. Służyć temu mają zarówno nowe narzędzia i kompetencje, jak i przede wszystkim dużo szersze decydowanie o kierunkach wydatkowania środków finansowych z funduszy strukturalnych. Kluczowym założeniem NPR-u jest decentralizacja zarządzania polityką rozwoju. NPR powinien jednak przedstawić sposób skoordynowania działań regionalnych sektorowych

tak, aby stanowiły one jeden spójny system i wzajemnie się uzupełniały, a nie wykluczały.

Fundusze strukturalne i Fundusz Spójności alokowane w Polsce w latach 2004-2006 i 2007-2013 powinny przyczynić się do dodatkowego wzrostu PKB o ponad 1% średniorocznie, nawet przy przyjęciu ostrożnych założeń odnośnie do skali transferów. Można oczekiwać również, dzięki funduszom europejskim, długotrwałego spadku bezrobocia o ok. 3%, a tym samym w latach 2007-2013 Polska, jako obszar o niskim poziomie rozwoju społeczno-ekonomicznego, może liczyć w ramach funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności na transfery wynoszące ok. 67 mld euro.

3. Rola Unii Europejskiej w finansowaniu ekorozwoju w Polsce

Ochrona środowiska naturalnego jest jednym z priorytetów Unii Europejskiej. Unijne prawodawstwo wprowadza restrykcyjne normy dotyczące m.in. redukcji emisji zanieczyszczeń powietrza, oczyszczania ścieków i zagospodarowania odpadów komunalnych i przemysłowych. Polska musi dostosować się do unijnych norm ochrony środowiska najpóźniej do momentu upływu okresów przejściowych, wynegocjowanych przez rząd i zawartych w Traktacie akcesyjnym [*Fundusze Unii...* 2005, s. 6].

Zrównoważony rozwój w krajach Unii Europejskiej, w tym w Polsce, jest możliwy do osiągnięcia dzięki stosowaniu instrumentów: legislacyjnych, rynkowych i finansowych. Przez instrumenty legislacyjno-prawne należy rozumieć określanie normatywów i standardów ochrony wraz z normami prewencji i odpowiedzialności. Instrumenty rynkowe związane są ze stosowaniem bodźców ekonomicznych i fiskalnych mających na celu odpowiednie ustawianie cen, aby towary i usługi przyjazne środowisku nie znalazły się na rynku w niekorzystnej sytuacji, konkurując z towarami i usługami powodującymi zanieczyszczenia środowiska i marnotrawstwo zasobów naturalnych. Instrumenty finansowe obejmują dotacje z budżetu oraz fundusze unijne.

Głównymi unijnymi instrumentami finansowania ochrony środowiska w Polsce są Fundusz Spójności oraz fundusze strukturalne. Fundusz Spójności jest instrumentem okresowej pomocy finansowej dla państw Unii Europejskiej na projekty z dziedziny ochrony środowiska oraz infrastruktury transportowej. Pomoc mogą uzyskać państwa, których PNB nie przekracza 90% średniej dla wszystkich krajów członkowskich. Dodatkowo państwa te muszą spełniać warunki co do stabilności gospodarczej i wzrostu. O środki w ramach funduszu mogą ubiegać się państwa, a nie regiony.

Fundusze strukturalne są kierowane na przeróżne cele związane z rozwojem regionów, które odbiegają stopniem rozwoju społecznego i gospodarczego od średniej unijnej. Inne bezzwrotne środki finansowania na inwestycje proekologiczne można pozyskiwać w ramach tzw. inicjatyw wspólnotowych:

- INTERREG II – dotyczy wzmocnienia współpracy transgranicznej, międzyregionalnej i międzynarodowej,
- EQUAL – dotyczy zwalczania dyskryminacji na rynku pracy,
- URBAN – dotyczy wspierania rozwoju infrastruktury miast liczących powyżej 100 tys. mieszkańców,
- LEADER+ – dotyczy pomocy we wdrażaniu nowoczesnych strategii na terenach wiejskich.

Prace badawcze dotyczące kwestii ekologicznych oraz programów ochrony siedlisk przyrodniczych i środowiska są obszernie finansowane w ramach konkretnych programów badawczych UE oraz programów rozwoju regionalnego. Program LIFE+, który ma na celu finansowanie poprawy stanu środowiska oraz badania w tej dziedzinie, dysponuje na lata 2007-2013 budżetem wynoszącym 2,1 mld euro. Niektóre kraje nienależące do UE mogą również korzystać z subwencji w ramach tego programu. Liczne kraje położone blisko Unii mogą również korzystać z finansowania projektów w dziedzinie środowiska w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa [Internet 1]. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko jest istotnym elementem realizującym zadania odnowionej Strategii lizbońskiej, która kładzie nacisk na dążenie do zrównoważonego rozwoju. Program jako główny cel zakłada: „Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej” [Program Operacyjny... 2006, s. 64]. Wysokość środków finansowych, które mogą być zaangażowane w ten program, wyniesie 36 385 320 777 euro, z czego 34 464 497 836 euro to środki publiczne. Podział środków publicznych wygląda następująco:

- Fundusz Spójności: 21 511 063 161 euro.
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego: 6 337 210 000 euro.
- Krajowe środki publiczne: 6 616 224 675 euro.

Rozdzielenie środków pochodzących z funduszy unijnych na lata 2007-2013 przedstawia tab. 1.

Dodatkowo w program będą również zaangażowane środki prywatne, które będą kształtowały się na poziomie ok. 1 920 822 941 euro.

W odnowionej strategii dotyczącej trwałego rozwoju zrównoważony rozwój jest priorytetem do zrealizowania, który przyświeca całej polityce Unii Europejskiej. Polityka ta dotyczy zachowania zdolności Ziemi do utrzymywania życia w całej jego różnorodności. Zgodnie z dokumentem Unii „ma zapewnić pokoleniom obecnym i przyszłym stały wzrost jakości życia i dobrobytu na Ziemi. Dlatego łączy się z propagowaniem dynamicznej gospodarki przy pełnym zatrudnieniu obywateli i wysokim poziomie ich wykształcenia, ochrony zdrowia, spójności społecznej i terytorialnej oraz ochrony środowiska – w świecie, w którym panuje pokój, bezpieczeństwo i poszanowanie różnorodności kulturowej” [Odnowiona strategia... 2006, s. 2]. W 2001 r. w Goeteborgu Rada Europejska przyjęła pierwszą strategię doty-

czącą zrównoważonego rozwoju. Kolejnym uzupełnieniem tej strategii był Światowy Szczyt nt. Trwałego Rozwoju w Johannesburgu w 2002 r. Mimo wielu konferencji i porozumień zawieranych na arenie europejskiej i międzynarodowej wciąż utrzymują się sprzeczne tendencje związane z koncepcją zrównoważonego rozwoju, spowodowane zmianami klimatu, wykorzystywaniem energii, biedą, zmianami demograficznymi, zmniejszającymi się zasobami naturalnymi, utratą różnorodności biologicznej, ochroną zdrowia, transportem, gospodarką przestrzenną itd. Nieustannie pojawiają się nowe wyzwania. Należy jak najszybciej starać się zaradzić pewnym niekorzystnym tendencjom. W związku ze stałą potrzebą weryfikacji i zmian dotyczących założeń strategii trwałego rozwoju w 2006 r. Rada Europejska przyjęła odnowioną, kompleksową strategię zrównoważonego rozwoju. Jest tam zapis, że „Naczelnym celem odnowionej strategii UE dotyczącej trwałego rozwoju jest określenie i rozwój działań, dzięki którym UE będzie mogła zapewnić pokoleniom obecnym i przyszłym stały wzrost jakości życia przez tworzenie społeczności opartych na zasadach trwałego rozwoju – społeczności wydajnie gospodarujących zasobami i z nich korzystających, czerpiących z potencjału gospodarki w zakresie innowacji ekologicznych i społecznych, i przez to zapewniających dobrobyt, ochronę środowiska naturalnego i spójność społeczną” [*Odnowiona strategia...* 2006, s. 3].

Tabela 1. Podział środków unijnych dla programu w podziale na lata (w euro)

Lata	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	Fundusz Spójności	Ogółem
	1	2	3 = 1+2
2007	861 954 370	1 938 978 659	2 800 933 029
2008	882 205 277	2 318 609 151	3 200 814 428
2009	902 312 477	2 712 541 835	3 614 854 312
2010	889 871 312	3 010 320 516	3 900 191 828
2011	911 347 428	3 426 415 423	4 337 762 851
2012	933 357 588	3 838 872 085	4 772 229 673
2013	956 161 548	4 265 325 493	5 221 487 041
2007-2013	6 337 210 000	21 511 063 161	27 848 273 161

Źródło: [*Program Operacyjny...* 2006, s. 120].

Ze względu na członkostwo Polski w Unii Europejskiej jesteśmy zobowiązani do wdrażania celów zawartych w tej strategii. Zadania, które Polska musi jako członek UE wypełnić, to m.in.:

- ograniczenie i redukcja poziomu stężenia CO₂ (konieczność ograniczenia wzrostu temperatury),

- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych,
- poprawa produktywności zasobów naturalnych, zmniejszenie szkód środowiskowych,
- lepsze zarządzanie odnawialnymi zasobami naturalnymi i unikanie ich nadmiernego zużycia,
- obniżenie poziomu zużycia energii,
- zmniejszenie o połowę liczby ludzi pozbawionych stałego dostępu do czystej wody pitnej.

Aby Polska mogła te cele osiągać, potrzebna jest pomoc ze strony Unii. Jest ona realizowana przez szeroki dostęp do funduszy i innych form finansowania inwestycji proekologicznych, związanych z ekorozwojem.

Przedsięwzięcia, których donatorem ma być Unia Europejska, obowiązuje także wiele kryteriów stanowiących podstawę do przydzielenia dofinansowania, m.in.:

- kryterium efektu katalitycznego – wsparcie UE powinno prowadzić do zainicjowania innych działań;
- kryterium współfinansowania – wszystkie projekty dofinansowane przez UE muszą wnieść wkład ze środków krajowych;
- kryterium dodatkowości i efektu dźwigniowego – pomoc UE nie powinna zastępować innych środków, a wręcz powinna je mobilizować;
- kryterium kontynuacji – wszystkie projekty dofinansowywane przez UE muszą spełniać wymagania norm i standardów UE, być spójne z polityką UE i spełniać zasadę kontynuacji działań;
- kryterium skali – wielkość projektów musi być dostosowywana do instrumentów pomocowych w UE [Grodzicka-Kozad, Bogacki 2005, s. 395].

Surowo wymagane i egzekwowane jest przestrzeganie prawa unijnego. W lipcu 2006 r. Komisja Europejska wydała dokument w sprawie naruszenia przepisów unijnych w zakresie oceny wpływu projektów na środowisko naturalne. Ostrzeżenie dotyczące nieprzestrzegania przepisów zostało wysłane do 10 krajów UE, w tym do Polski. W dokumencie jest napisane:

„Polskie ustawodawstwo w zakresie oceny wpływu na środowisko naturalne w nadmiernym stopniu opiera się na kryterium wielkości projektu w odniesieniu do niektórych kategorii projektów. Jeśli chodzi o projekty podlegające dwuetapowemu procesowi zatwierdzania, ocena ich wpływu na środowisko naturalne jest uregulowana jedynie na pierwszym etapie, natomiast brak jest takich uregulowań na drugim etapie. Oznacza to, że ewentualne skutki zidentyfikowane w późniejszym stadium nie podlegają ocenie. Brak jest również odpowiednich przepisów w zakresie oceny wpływu projektów na środowisko naturalne w wymiarze transgranicznym.” [*Ocena wpływu...*2006, s. 3].

Po otrzymaniu takiego ostrzeżenia kraje członkowskie zobowiązane są do zmiany przepisów w kraju i dostosowania ich do wymogów unijnych. W przeciwnym wypadku Komisja może wnieść sprawę do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. Konsekwencją tego mogą być wysokie kary pieniężne nałożone na kraje

członkowskie. Dążąc do zrównoważonego rozwoju, realizując przeróżne projekty infrastrukturalne, należy pamiętać, jaki wpływ na środowisko naturalne mają poszczególne inicjatywy.

Po wstąpieniu Polski do UE rola banków w finansowaniu ochrony środowiska nabrała szczególnego znaczenia. Polega ono na tym, że banki oferują tzw. kredyty pomostowe dla beneficjentów funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Kredyty te zapewniają finansowanie projektów proekologicznych w trakcie ich wykonywania, a zwracanie po uzyskaniu refundacji. Kredyty pomostowe są oferowane podmiotom gospodarczym, jednostkom administracji rządowej i samorządowej, a także organizacjom pozarządowym.

Również Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) w znaczny sposób przyczynia się do wzrostu inwestycji na rzecz zrównoważonego rozwoju. Głównym celem EBI jest wspieranie spójności gospodarczej i społecznej Unii Europejskiej. W deklaracji berlińskiej, która została podpisana 25 marca 2007 r. z okazji pięćdziesiątej rocznicy podpisania traktatów rzymskich, jest mowa o tym, że Unia Europejska chce wspierać rozwój na świecie, przeciwstawiać się biedzie, głodowi i chorobom. Poprzez wspólną politykę chce przyczynić się do ograniczenia zagrożeń płynących ze zmian klimatycznych. Ponadto w deklaracji jest zapis o tym, że należy dbać o przyszłe pokolenia i w związku z tym stale odnawiać politykę, aby była zgodna z aktualnymi uwarunkowaniami.

W Unii Europejskiej zrównoważony rozwój postrzega się jako ogólną strategię perspektywy europejskiego rozwoju. Rozwój ten dotyczy wszystkich działań ludzkich i stanowi proces przemian społecznych i ekonomicznych – racjonalnie wykorzystując dla ludzkości zasoby przyrody dzisiaj i w przyszłości. Zrównoważony rozwój uważany jest za wymóg uniwersalny, ale z bardzo zróżnicowaną możliwością jego wdrożenia w zależności od lokalnych warunków. W celu realizacji zrównoważonego rozwoju we Wspólnocie Europejskiej formułuje się programy, rozporządzenia, dyrektywy, decyzje, zalecenia i opinie [Kozłowski 2002, s. 155].

4. Podsumowanie

Finansowanie zrównoważonego rozwoju w Polsce jest bardzo rozbudowane i – co najtrudniejsze – system jest rozdrobniony i powiązany z wieloma resortami administracji rządowej oraz samorządem terytorialnym. W Polsce brakuje zintegrowanego systemu zarządzania środkami finansowymi na ekorozwój. Pozyskiwanie i wydatkowanie środków jest realizowane przez instytucje rządowe, samorządy, fundacje, instytucje finansowe i podmioty gospodarcze stosownie do swoich zadań i możliwości, ale bez koordynacji tych zadań.

System finansowania ochrony środowiska działający w Polsce zapewnia środki na realizację wielu inwestycji proekologicznych prowadzących do znacznej poprawy stanu środowiska. W ostatnim okresie niewątpliwym katalizatorem przemian i przyczyną wzrostu świadomości ekologicznej polskiego społeczeństwa stały się

nowe wymagania prawne, poparte znacznym wsparciem finansowym Unii Europejskiej. Obecnie finansowanie inwestycji związanych z ochroną środowiska w Polsce jest bardzo szybko rozwijającym się obszarem aktywności wielu instytucji, w tym polskich i zagranicznych banków komercyjnych.

Jednostki organizacyjne, instytucje i podmioty realizujące w Polsce zadania w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz zadania w zakresie edukacji ekologicznej mogą uzyskać pomoc finansową ze środków funduszy strukturalnych, funduszy celowych, fundacji oraz banków.

W UE istnieją 4 fundusze strukturalne, przy czym działania z zakresu ekorozwoju realizowane są w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i dwóch programów operacyjnych:

- Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego,
- Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw.

W programach tych znajdują się 4 działania, dzięki którym mogą być realizowane projekty ekorozwoju. Są to:

- infrastruktura ochrony środowiska,
- obszary wiejskie,
- obszary podlegające restrukturyzacji,
- zdegradowane obszary miejskie, przemysłowe i powojenne.

W ramach tych funduszy dofinansowywane są projekty o mniejszej skali oddziaływania niż w Funduszu Spójności (o wartości poniżej 10 mln euro).

Fundusz Spójności stanowi czasowe wsparcie finansowe dla krajów Unii – nie należy do funduszy strukturalnych, ale jest instrumentem polityki strukturalnej UE. Ma zasięg krajowy, a nie regionalny. Decyzje o przyznaniu środków na dofinansowanie podejmuje Komisja Europejska. Priorytetami Funduszu Spójności są:

- poprawa jakości wód powierzchniowych,
- polepszenie jakości wody przeznaczonej do picia,
- poprawa jakości powietrza,
- ochrona powierzchni Ziemi,
- racjonalizacja gospodarki odpadami,
- zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego.

Przy uwzględnieniu sześciu priorytetów proekologicznych ochrona środowiska będzie miała do dyspozycji na lata 2007-2013 ok. 5,5 mld euro z Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Taka jest w najbliższych latach skala dofinansowania unijnego dla Polski w zakresie realizacji zadań proekologicznych.

Literatura

Brodecki Z. (red.), *Ochrona środowiska*, LexisNexis, Warszawa 2005.

Ciechanowicz J., Gwizdała J., *Zagadnienia prawne finansowania ekorozwoju*, Wyd. Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1996.

Fundusze Unii Europejskiej na ochronę środowiska, dokument Ministerstwa Środowiska, czerwiec 2005.

Grodzicka-Kozad D., Bogacki P., *Wymagania instytucji finansowych w ocenie projektów inwestycyjnych*, [w:] *Finansowanie ochrony środowiska w Polsce w warunkach osłabienia finansów publicznych*, red. J. Famielec, AE, Kraków 2005.

Kozłowski S., *Ekorozwój. Wyzwanie XXI wieku*, PWN, Warszawa 2002.

Ocena wpływu na środowisko naturalne: Komisja podejmuje działania prawne w celu poprawy procesu jej wdrażania w 10 państwach członkowskich, dokument Komisji Europejskiej IP/06.905, Bruksela 2006.

Odnowiona strategia UE dotycząca trwałego rozwoju, dokument Rady Europejskiej, Bruksela 2006.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko – Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013, dokument przyjęty przez Radę Ministrów, Warszawa 2006.

Żylicz T., *Ekonomia środowiska i zasobów naturalnych*, PWE, Warszawa 2004.

Źródła internetowe

[1] http://europa.eu/pol/env/overview_pl.htm.

THE EUROPEAN UNION IN FINANCING BALANCED DEVELOPMENT IN POLAND

Summary

Financing system of balanced development working in Poland ensures resources for realization of many proecologic investments that lead to significant upturn in environment condition. Recently new legal requirements, supported by financial aid from the EU, have become the catalyst of changes and the reason for growth of Polish society's ecological awareness. Currently financing of investments concerning environmental protection in Poland is a rapidly developing area of activity for many institutions, including Polish and foreign commercial banks. Organizational units and institutions that carry out assignments concerning balanced development and education on ecology may obtain financial aid from structural funds, earmarked funds, foundations and banks.